

Ἐπὶ πᾶσι λοιπὸν ἀναλάβωμεν τὰς παλαιὰς ἐκείνας παραδόσεις, αἷς πεφωτισμένος χριστιανισμὸς καὶ ὑγιής ἄμα φιλοσοφία ἐν ἁρμονίᾳ συνδιδάσκουσι, διότι κίνδυνος ὑπάρχει μὴ τὴν λαμπρὰν πνευματικὴν πρόοδον τῆς συγχρόνου κοινωνίας κακῶς διευθύνωμεν ἕνεκα κουφότητος· ἢ πρὸς τοὺς προγόνους τιμὴ δὲν συνίσταται εἰς τὴν ἀπομίμησιν μόνων τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν. Μεγάλῃ ἀπαιτεῖται προσοχή, ὅπως μὴ ἐπαναλαμβάνηται συχνότατα ἢ ἐπικίνδυνος παιδιὰ τῆς ἀσπλάγχχου σπατάλης τῶν ζωτικωτέρων παντὸς ἔθνους δυνάμεων, καταμίμησιν τῶν Ἀράβων ἐκείνων ἱππέων, οἵτινες ἐξωθοῦσι μέχρι χεῖλους τοῦ βαράθρου καλπάζοντα τὸν ἵππον αὐτῶν, νομίζοντες ὅτι πάντοτε θὰ ἔχωσι τὴν δύναμιν νὰ τὸν ἀναχαιτίσωσι. Δι' ὀλίγην ἀρετὴν συγκρατεῖται ὁ κόσμος, καὶ δεκάς δικαίων τυγχάνει χάριτος ὑπὲρ ὀλοκλήρου ἐνόχου κοινωνίας, ἐφ' ὅσον δ' ἐμβαθύνωμεν εἰς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως, ἐπὶ τοσοῦτον φαίνεται ἡ ἀρετὴ ἀναγκαία. Ὁ ἐγωϊσμὸς, ἡ ἀπληστος τοῦ πλουτισμοῦ καὶ τῶν ἀπολαύσεων ζήτησις εἰς οὐδὲν συντελοῦσιν. Ἄρκει ἢ ἀπὸ μέρους ἐκάστου ἐκτελέσει τοῦ ἰδίου καθήκοντος· διότι ἕκαστος ὅπου ἐτάχθη εἶνε φύλαξ παραδόσεως, συμβαλλούσης

εἰς τὴν συνέχισιν τοῦ θείου ἔργου ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ παράδοξος εἶνε ἡ θέσις τοῦ ἀνθρώπου, ταχθέντος μεταξὺ δεσποτικῶν ὑπαγορεύσεων τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως καὶ τῶν ἀμφιβολιῶν προορισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ Πρόνοια ἠὺδόκησε νὰ περιβάλλῃ διὰ τινος πέπλου. Ἄλλ' ἀκούσωμεν τὴν συνειδήσιν καὶ πιστεύσωμεν εἰς αὐτήν. Ἐὰν ὁμως — ὁ μὴ γένοιτο — τὸ καθήκον ἦν παγίς ὑπὸ πλάνου τινὸς δαίμονος πρὸ ἡμῶν στηθεῖσα, προτιμότερα ἢ ἀπάτη. Ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτω τὸ πρᾶγμα, καθ' ἡμᾶς δὲ αἱ θρησκευτικαὶ ἀλήθειαι βεβαιοῦνται ὡς καὶ αἱ τοῦ φυσικοῦ καὶ πραγματικοῦ κόσμου. Αὐτὴ εἶνε ἡ σωτηρία ἀλήθεια καὶ πίστις, ἡ ἀναγκάζουσα ἡμᾶς ν' ἀντιμετωπίζωμεν οὐχὶ μετ' ἐξάλλου χαρᾶς τὰς ὀλίγας στιγμᾶς, αἷς διερχόμεθα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἢ βεβαιούσα ἡμᾶς ὅτι δὲν εἶνε ἐντελῶς ματαῖα πᾶσα εὐγενὴς τῆς καρδίας ἡμῶν ἔκστασις, ἢ πίστις, ἢ κραταιοῦσα ἡμᾶς, καὶ, ἂν ἐπὶ στιγμὴν τὰ νέφη ἐπισωρεύονται εἰς τὸν ὀρίζοντα, δεικνύουσα ἡμῖν πέραν τῆς θυέλλης εὐδαίμονας χώρας, ὅπου ἡ ἀνθρωπότης ἀπομάπτουσα τὰ δάκρυα θὰ εὖρη παραμυθίαν τῶν πόνων αὐτῆς.

E. P.

ΑΙ ΔΥΟ ΘΕΟΔΩΡΑΙ.

ΣΑΡΔΟΥ ΚΑΙ ΡΑΓΚΑΒΗΣ

ὑπὸ

Felix Vogt.

Ἡ Θεοδώρα τοῦ Σαρδοῦ ἐδιδάχθη κατὰ πρῶτον τῇ 26. Δεκεμβρίου ἐν τῷ θεάτρῳ Porte St. Martin, ἀμφίβρολον δὲ τυγχάνει εἰσέτι ἐὰν θὰ ἐπιτύχῃ ὡς οἰκονομικὴ ἐπιχειρησις· τοσαῦτα ὑπῆρξαν τὰ πρὸς διασκευὴν τοῦ δράματος ἔξοδα, ὥστε δέον νὰ πληρωθῇ ἑκατοντάκις τοῦλάχιστον τὸ θέατρον, ὅπως ἡ διεύθυνσις μόνα τὰ χρέη αὐτῆς ἀποτίσῃ. Πρὸ τῆς παραστάσεως τοσοῦτον συνεχῆς ὑπῆρξεν ἡ κροῦσις τοῦ τυμπάνου τῆς μεροληπτικῆς δημοσιογραφίας, ὥστε ἡ πλειονότης τῶν πρωτευουσῶν θέσεων εἶχεν ἐκμισθωθῆ ἐπὶ διαρκεῖς παραστάσεις· δι' ὃ καὶ μόλις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Φεβρουαρίου ἀποδειχθήσεται ἐὰν ἡ Θεοδώρα ἐπλάσθη πραγματικῶς βιώσιμος, ἢ ἐὰν ἀναμένη αὐτὴν ἡ λήθη, ἄμα καταπραῦνθῇ ἢ πρώτη περιέργεια. Πρὸς τὸ παρὸν δὲ τοῦτο μόνον ὑπάρχει τὸ τεκμήριον, ὅτι εὐχερῶς ἐπιτυγχάνονται αἱ δευτερεύουσαι, αἵτινες σπανίως ἐκμισθοῦνται ἐκ τῶν προτέρων, καὶ ὅτι κατὰ τὴν πέμπτην παράστασιν, εἰς ἣν παρευρέθημεν, αἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν ἀπέμειναν κεναί. Ἐξ οὗ ἐμφαίνεται ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅτι τὸ κοινὸν ἤρχισε ψυχραίνωμενον, καίτοι ἴσως παροδικῶς μόνον, ἀφ' οὗτοι οἱ διασημότεροι κριτικοὶ τῶν Παρισίων κατέδειξαν ὅτι ἔμειναν ἀνεκπλήρωτοι αἱ πλεῖστοι τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκείνων ὑποσχέσεων, αἵτινες ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους ὑπεδαύλιζον τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ κοινῶ.

Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς μεγάλας θυσίας, αἷς ἀπήτησεν ἡ Θεοδώρα ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς σκηνογραφίας, τῶν μηχανημάτων καὶ τοῦ ἱματισμοῦ, ἀγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς παραστάσεως, ἐν συνόλῳ λαμβανόμενης, ὀφείλεται εἰς τὸν ζωγράφον, τὸν μηχανικὸν καὶ τὸν θεατρῶνν, τοῦλάχιστον ὅσον καὶ εἰς τὸν ποιητὴν· ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου τοῦ ὅλου δράματος γραφέντος, καθ' ὃ δοκεῖ, χάριν τοῦ προεξάρχοντος προσώπου τῆς Θεοδώρας, τὸ ἀποτέλεσμα συνδέεται στενῶς μετὰ τῆς τέχνης τῆς ἠθοποιοῦ, ἣτις με-

θερμηνεύει τὸ πρόσωπον τοῦτο. Οὕτω δὲ ἀπομένει δια τὸν κ. Σαρδοῦ μικρὸν μέρος τῶν δαφνῶν, αἷς ἔδρεψε καὶ θέλει ἔτι δρέψῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι πολλοὶ οἱ φρονούντες ὅτι καὶ τοὺς ὀλίγους τούτους κλώνους παρ' ἀξίαν οἰκιοποιεῖται.

Ἡ Θεοδώρα ἐστὶ τὸ τρίτον ἱστορικὸν δράμα τοῦ Σαρδοῦ. Προηγήθησαν αὐτῆς κατὰ τὸ 1869 ἡ Πατρίς, καὶ κατὰ τὸ 1875 τὸ Μίσος. Ἡ Πατρίς ἐστηρίζετο ἐπὶ φαντασιώδους ἐπεισοδίου, ἀναγομένου εἰς τὸν πόλεμον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Κάτω χωρῶν, καὶ ἡ ἐπιτυχία αὐτῆς ὑπῆρξε διαρκής. Λέγεται μάλιστα ὅτι τὸ Γαλλικὸν θέατρον προτίθεται ν' ἀποδεχθῇ ἐν τῷ δραματολογίῳ αὐτοῦ κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα τὴν Πατρίδα, ἣτις, ὡς ἡ Θεοδώρα, ἐδιδάχθη κατὰ πρῶτον ἐν τῷ Porte St. Martin, ὅπερ φαίνεται πιθανὸν ἕνεκα τῆς ἐπιτυχίας, ἣτις ἐπέστεψε τὴν ἀποδοχὴν ἑτέρου ἔργου τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, τῶν Pattes de mouche, διδαχθέντων κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Γυμνασίου. Ἄλλ' ἤδη ἐν τῇ Πατρίδι ἐξεδήλωσεν ὁ κ. Σαρδοῦ, παρὰ τινὰς σκηνὰς σχεδὸν Σαίξπηρείους, τὴν ἐπιζήτησιν βεβιασμένων ἐντυπώσεων, ἐφ' ἣ κατηγόρησεν αὐτὸν τότε ὁ περίβλεπτος κριτικὸς Sarcey, εἰπὼν ὅτι στερεῖται φιλολογικῆς τιμιότητος (probité littéraire), καθ' ὅσον ἐπιτρέπει ἑαυτῷ ἐν γνῶσει τὰ ἀπιθανώτερα καὶ μᾶλλον ἀσύγκλωστα πράγματα, ὅπως οὕτω προξενήσῃ σφοδρὰν ἐντύπωσιν ἐπὶ τῶν νεύρων τοῦ θεατοῦ. Τὸ δὲ Μίσος ἀπέτυχεν ὀλοσχερῶς. Ἡ ὑπόθεσις αὐτοῦ ἐλήφθη ἐκ τῶν ἀστυκῶν πολέμων τῶν κατὰ τὸν μεσαιῶνα μικρῶν ἐλευθέρων Ἰταλικῶν κρατῶν, ἀπήρσε δὲ ἡδη ὡς ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ αὐτῆς τῆς βάσεως αὐτοῦ, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ νέας κόρης, ἣτις ἐρᾶται τοῦ φονέως πάντων αὐτῆς τῶν συγγενῶν, τοῦ καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν βιαίως ἀτιμάσαντος, ὥστε πάντα εἶχε λόγον ὅπως μισῇ αὐτόν.

Ἡ Θεοδώρα, ὡς τρίτη ἐν τῇ σειρᾷ ταύτῃ, διακρίνεται τῶν δύο αὐτῆς ἀδελφῶν ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἠθικοῦ τινος προβλήματος, ὅπερ ἐν μὲν τῇ Πατριδί ἀπεδείκνυε τὸν ὑψιστον βαθμὸν τοῦ πρὸς τὸ πατρῶον ἔδαφος φίλτρον, ἐν δὲ τῷ Μίσει τὸ ἔχθος κατανακίωμενον ὑπὸ τοῦ ἔρωτος. Ἔστι δ' αὕτη μᾶλλον ἀπεικόνισις ὠρισμένων τινῶν χαρακτήρων, κατὰ τὸν Ῥιχάρδον Γ' τοῦ Σαϊξπήρου, καὶ τοῦτο θεωροῦμεν ἄφ' ἐνὸς ὡς πλεονέκτημα, καθόσον ἐμποδίζει τὸν κ. Σαρδοῦ ν' ἀποβῆ ἢ παραδόξως ὡς ἐν τῷ Μίσει, ἢ ὅλως ἀνθιστορικῶς ὡς ἐν τῇ Πατριδί· ἀλλ' ἄφ' ἐτέρου ὅμως ἀποβαίνει καὶ ἔλλειψις, καθόσον τὸ δράμα οὐδεμίαν κέκτηται οὕτως ἐνόητα, ἐπειδὴ δὲ τὸ κύριον πρόσωπον οὐδόλως τυγχάνει ἀρμόδιον, ὅπως ἐφελέσῃ τὴν συμπάθειαν ἡμῶν, μένει ὁ θεατῆς ψυχρὸς καὶ ἀδιάφορος, τῇ ἐξαιρέσει ὀλίγων τινῶν βεβιασμένων ἐντυπώσεων, δι' ὧν ὁ Σαρδοῦ σφοδρῶς ἐξερεθίζει τὰ νεῦρα αὐτοῦ, χωρὶς νὰ καταλίπῃ εἰς το λογικὸν τὸν ἀναγκαῖον χρόνον πρὸς ἐμβριθῆ ἀντίληψιν. Ὡστε καὶ τὰ τρία ταῦτα δράματα ἀποδεικνύουσιν ἐν τέλει ἰδίως, ὅτι ὁ Σαρδοῦ στερεῖται τῆς μεγαλοπράγμονος ἐκείνης ἀντιλήψεως, ἣτις ἐστὶν ἀπαραίτητος πρὸς ἐπαξίαν ἐκμετάλλευσιν τῶν δραματικῶν ὑποθέσεων.

Καὶ τοῦτο φαίνεται φυσικόν. Ὁ Σαρδοῦ τόσον ἀποκλειστικῶς ἀνήκει εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν, ὥστε δὲν δύναται νὰ διαπλάσῃ ἐπαξίως, ἢ νεωτέρας μόνον ὑποθέσεις, ἀμα δ' ἐπιληφθῆ ἱστορικοῦ τινος ἀντικειμένου, καταβάλλει μὲν ἀτρύτους προσπαθείας πρὸς συναρμολόγησιν τῶν ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν λεπτομερειῶν, ἀλλ' ἄφ' ἐτέρου νεωτερίζει ἀκουσίως περὶ τὴν διαγραφὴν τῶν χαρακτήρων, καὶ οὕτω προξενεῖ ἐπὶ τέλους ἐντύπωσιν διφορούμενην καὶ δυσάρεστον.

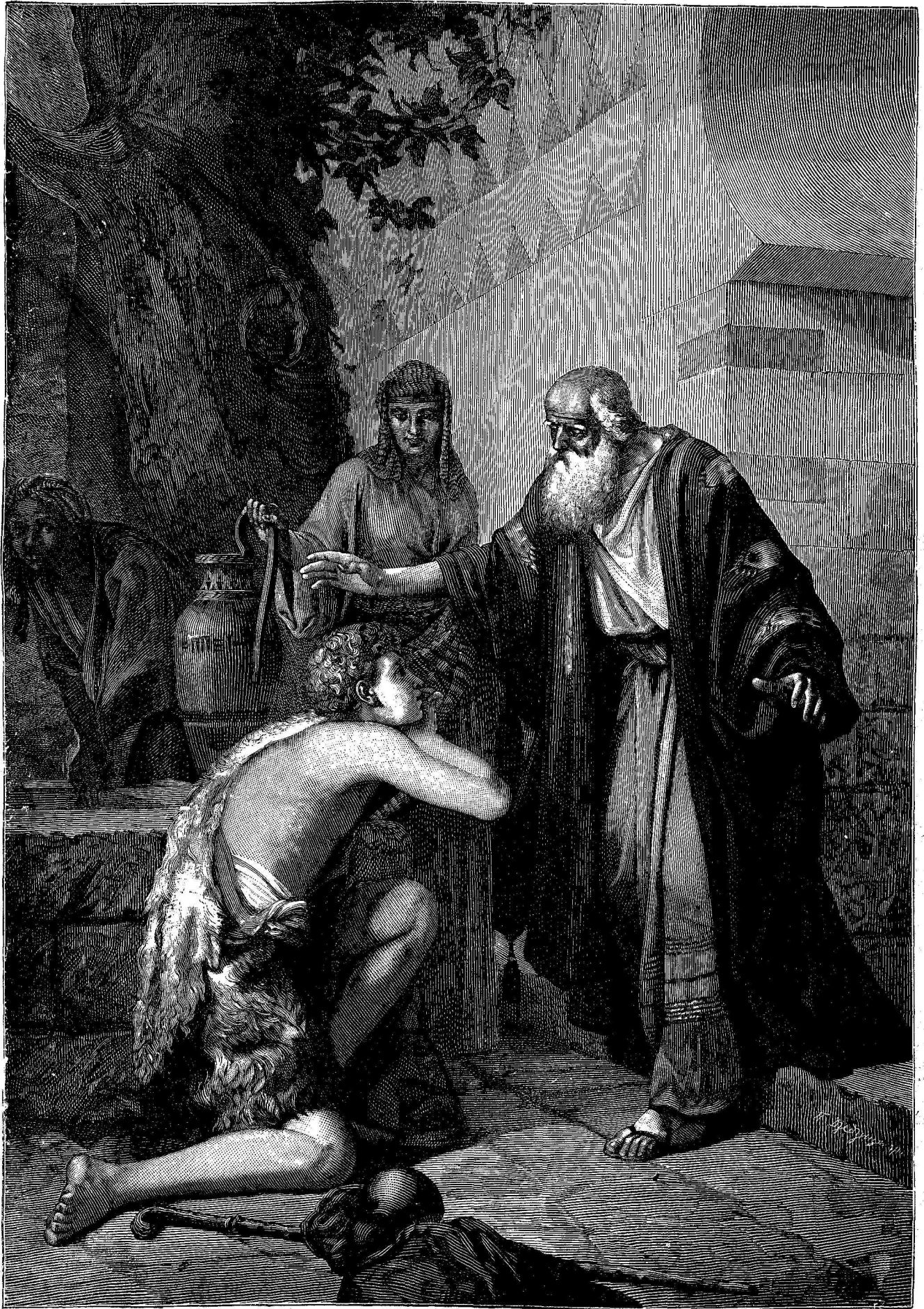
Τοσοῦτον δὲ συμφυῆς τυγχάνει ὁ νεωτερισμὸς οὗτος πρὸς τε τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν ὑπὸ τοῦ Σαρδοῦ διαγραφομένων ἱστορικῶν προσώπων, ὥστε ἀπαξιοῖ καὶ διὰ τὸ ἱστορικὸν ἀκόμη δράμα τὴν χρῆσιν τοῦ ἐμμέτρου λόγου. Τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ μὲν ἴσως εὐεργετικὴν ἀντίδρασιν κατὰ τῶν ὑπὲρ τὸ δέον γεφελωδῶν ἐμμέτρων δραμάτων τοῦ Οὐγῶ, οἷα ὁ Ρουὶ-Βλάς καὶ ὁ Ερνάνης, ἀλλ' ἀποδεικνύει ἄφ' ἐτέρου ὅτι διὰ τοὺς ἐν ἀποστάσει κειμένους ἱστορικοὺς χαρακτήρας ἀρμόζει ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ ἔρρυθμος λόγος, ὅστις ἐπίσης κεῖται ὑψηλότερον τοῦ καθημερινοῦ βίου καὶ διαπλάττει αὐτὸν κατὰ τρόπον εὐγενέστερον καὶ μᾶλλον ἰδεώδη.

Ἡ Θεοδώρα, ὡς πᾶν δράμα σεβόμενον ἑαυτὸ, διαιρεῖται ἐπὶ τοῦ προγράμματος εἰς πέντε πράξεις. Ἀλλὰ μέχρις οὗ ἐπέβη ἢ δημοσιεύσῃ, ἢ ὁ Κ. Σαρδοῦ ἀναβάλλει συνήθως ἐπὶ πολὺ ἕνεκα κερδοσκοπικῶν λόγων, οὐδεὶς γινώσκει ἀκριβῶς πῶς ἀπαρτίζονται αἱ πέντε αὗται πράξεις ἐκ τῶν ὀκτῶ εἰκόνων, εἰς ἃς πραγματικῶς διαιρεῖται τὸ δράμα διὰ τῆς ἀλλαγῆς τῶν σκηνογραφικῶν ἀποδεικνύει δὲ καὶ τοῦτο μόνον, ὅτι ὁ σύνδεσμος τῶν εἰκόνων τούτων τυγχάνει λίαν χαλαρὸς. Τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως δύναται τις νὰ ἐκθέσῃ δι' ὀλίγων λέξεων. Ἡ πρώτην ἐταίρα καὶ ἠθοποιὸς Θεοδώρα, ἢ ἐνυμφεῦθη ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός, ἐν ᾧ εἰσέτι διετέλει διάδοχος, ἀψηφῶν τὸ πασίγνωστον αὐτῆς παρελθόν, κρατεῖ αὐτὸν ὑποχείριον διὰ τῆς καλλονῆς καὶ πολιτικῆς αὐτῆς ὀχνησίας. Συνεργασθεῖσα δὲ εἰς τὴν ἀνάρρησιν αὐτοῦ, διατίθησιν ἤδη τὰ τῆς διοικήσεως κατὰ βούλησιν. Κατὰ τινὰ τῶν μοναχικῶν αὐτῆς ἐκδρομῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐμπεισοῦσα εἰς κίνδυνον, σώζεται ὑπὸ νέου Ἑλλήνου, τοῦ Ἀνδρέου, οὗ ἐράται, καίτοι δὲ οὗτος, ὡς ἑλληνίζων, μισεῖ τὴν χριστιανικὴν Αὐτοκρατορίαν τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἰδίως τὴν ἀκόλαστον καὶ δεσποτικὴν Θεοδώραν, οὐχ ἴττον διατηρεῖ

μετ' αὐτοῦ κρυφίας σχέσεις ὑπὸ τῷ ψευδώνυμον νέας χήρας, τῆς Μύρτας, ἣτις ἀνθίσταται δῆθεν κατὰ δευτέρου γάμου ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῆς ἐπιβαλλομένου. Ὁ Ἀνδρέας ἐν τούτοις μετέχει συνωμοσίας κατὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ; ἀλλ' ἢ Θεοδώρα βραδύουργῃ τοσοῦτον ἐπιτηδείως, ὥστε ἄφ' ἐνὸς μὲν σώζει τὴν ἰδίαν αὐτῆς ὑπαρξιν καὶ τὴν τοῦ συζύγου μετὰ τοῦ Θρόνου, ἄφ' ἐτέρου δὲ προφυλάττει τὸν Ἀνδρέαν κατὰ τῆς ἐκδικήσεως τοῦ Αὐτοκράτορος· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὁ Ἰουστινιανὸς συλλαμβάνει ὑπονοίας τινὰς, καθόσον ὁ νέος συνωμότης, ἀναγνωρίσας ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ τὴν πεφιλημένην Μύρταν ἐπὶ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Θρόνου, καὶ κατανοήσας ὅτι τῇ Θεοδώρα ὀφείλεται ἢ ἀποκαλύψῃ τῆς συνωμοσίας, ἐξυβρίζει αὐτὴν πρὸ παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅπερ ἰδοῦσα αὕτη κατ' ἀρχὰς μὲν κλείει αὐτῷ τὸ στόμα διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν, ὅπως ἐμποδίσῃ τὰς περαιτέρω ἀποκαλύψεις, καὶ εἶτα διασώζει αὐτὸν καὶ αὐθις ἐκ τοῦ ἐπικειμένου θανάτου. Κατασκοπεύει δ' ἐπομένως ὁ Αὐτοκράτωρ τὴν ἀπιστον αὐτοῦ συμβίαν, ἣτις συλλαμβάνεται καθ' ἣν ὥραν κυλιεταί ἀπελπισ ἐπὶ τοῦ πτώματος τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς. Ἐφόνευσε δὲ αὐτὸν ἢ ἰδίᾳ, δοῦσα αὐτῷ κώνειον ἐκ φιάλης, ἣτις, καθ' ἃ ἐνόμιζε, περιεῖχε ποτὸν ἐξάπτων τὸν ἔρωτα καὶ δυνάμενον νὰ μεταβάλῃ καὶ πάλιν τὸ κατὰ τῆς Αὐτοκρατείας μῖσος εἰς τὸ πρότερον διὰ τὴν Μύρταν φίλτρον. Καίτοι δὲ ἢ Θεοδώρα πρὸ μικροῦ εἶχεν ἐμψυχώσει πρὸς ἀντίστασιν τὸν Βελισάριον καὶ τὸν Αὐτοκράτορα διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς μεγαλοφυχίας καὶ εἶχεν οὕτω διασώσει τὸν θρόνον, ὁ Ἰουστινιανὸς διατάσσει ἀσπλάγγως τὴν ἀπαγχόνισιν αὐτῆς.

Οἰκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι πᾶσα αὕτη ἢ ἐρωτικὴ ἱστορία τυγχάνει φαντασιώδης. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν βίαιον τῆς Θεοδώρας θάνατον διέπλεσεν ὁ Σαρδοῦ. Καὶ τοῦτο μὲν θὰ ἦτο μικρὸν ἀμάρτημα, καθόσον ἀδύνατός ἐστιν ἢ δραματοποιήσις ἱστορίας ἀνευ τοιούτων βοηθητικῶν μέσων, τὰς δὲ ἀληθεῖς τῆς Θεοδώρας τύχας ὀλίγιστοι γινώσκουσιν. Ἀλλὰ τὸ θλιβερόν ἐστίν, ὅτι ἢ ἐρωτικὴ αὕτη σχέσις, ἢ ἐνθυμίζουσα τὴν Κυρίαν με τὰς καμελίαις, διατελεῖ εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἐπίλοιπον χαρακτήρα τῆς Θεοδώρας, ὃν οἰκιοθελῶς διετήρησεν ὁ Σαρδοῦ. Καὶ πράγματι ἀδύνατόν ἐστι νὰ ἐπέδειξεν αὕτη τὸν ἠρωϊσμόν ἐκείνον πρὸς διάσωσιν τοῦ θρόνου, ὃν καὶ ὁ Σαρδοῦ παρεδέξατο, καὶ ὅστις ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἀποδιδόμενος αὐτῇ, ἀποτελεῖ τὸν μόνον τίτλον, εἰς ὃν ὀφείλει τὸν σεβασμὸν τῶν μεταγενεστέρων καὶ τὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἀναβίωσιν, ἐὰν ἄφ' ἐτέρου, ὡς θέλει ὁ Σαρδοῦ, ἐξ ἔρωτος πρὸς ἀσπονδον τοῦ θρόνου τούτου ἐχθρόν, διέπραξε τὰς μεγίστας ἀπερισκεψίας καὶ τυφλώτουςα ἔσπευσε πρὸς ἐπονείδιστον θάνατον.

Ὁ Σαρδοῦ τοσοῦτον συνέδεσεν ἐξωτερικῶς τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατεῖαν καὶ τὴν Κυρίαν με τὰς καμελίαις, ὥστε μετ' ὅσης τέχνης καὶ ἐν παριστᾷ τὴν διπλῆν ταύτην φύσιν ἢ Κυρία Σάρα Βερνάρ, ὁ θεατῆς μένει ἐν ἀβεβαίῳ πρὸς τινὰ τῶν δύο τούτων φύσεων ἰδίως συμπαθεῖ. Μὴ ἐνδιαφερόμενος δὲ οὕτω εἰς τὸ κύριον πρόσωπον, διατελεῖ, ὡς εἶκός, ἐτι ψυχρότερος πρὸς τὰ λοιπὰ. Ὡραία ἐστὶ βεβαίως ἢ διαγραφομένη εἰκὼν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἢ ἀρίστη ἢ παρέχει ἡμῖν ὁ Σαρδοῦ ἐν τῇ Θεοδώρα, ἀλλ' ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἀνακτος, ἀληθὲς κρᾶμα δειλίας καὶ σκληρότητος, προκαλεῖ τὸν ἀποτροπισμὸν καὶ δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἀντιπαραβολὴν ἐτέρου τινὸς εὐγενοῦς χαρακτήρος, ὅστις κατὰ δυστυχίαν ἐντελῶς ἐλλείπει. Ὁ νέος Ἑλλήν Ἀνδρέας, ὅστις φλυαρῶν προδίδει εἰς τὴν προσφιλεῖ Μύρταν τὸ μυστικόν, οὗ ὠρκίσθη τὴν τήρησιν, καὶ ἄφ' ἐτέρου ἐνθουσιᾷ διὰ πᾶν ἰδεῶ-

Ο ΑΣΩΤΟΣ ΥΙΟΣ.

„Πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· καὶ οὐκέτι εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου.“
Λουκᾶς 15, 9.

δες, ἐστὶ πρόσωπον ἐντελῶς ἐπίπλαστον, ὃ δὲ Σαρδοῦ οὐδὲν ἐποίησεν, ὅπως καταστήσῃ πιστευτὸν τὸ ἀπαραισιμότητος πάθος πρὸς τὸν νεανίαν τοῦτον. Τέταρτος ἔρχεται ὁ συνωμότης Μάρκελλος, ὅστις συλληφθεὶς ὑπόσχεται τῇ Θεοδώρα ὅτι δὲν θὰ προδώσῃ τὸν συνένοχον Ἀνδρέαν, ἐὰν φονεύσῃ αὐτὸν ἀμέσως ἐλευθερώσῃ οὕτω τῶν βασιανιστηρίων. Ἡ Θεοδώρα πλήσσει αὐτὸν ἐν μέσῃ τῇ καρδίᾳ διὰ χρυσῆς καρφίδος, ἣν ἐπὶ τῆς κόμης ἔφερε, καὶ λέγει εἶτα τῷ Ἰουστινιανῷ, ὅτι ὁ Μάρκελλος ἐξηρέδισεν αὐτὴν διὰ βαναύσων ὕβρεων. Τὰ λοιπὰ πρόσωπα εἰσιν ἀπλῶς ἐπεισοδιακά, καίτοι ἐν ἑξ αὐτῶν, ἡ μήτηρ τοῦ παλαιστοῦ Θάμυρις, κέκτηται ἰκανὴν σπουδαιότητα. Αὕτη, ὅπως ἐκδικηθῆ τὸν Ἰουστινιανὸν διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, ἐστὶν ἡ ἐγγειρίζουσα εἰς τὴν Θεοδώραν κώνειον ἀντὶ ἐρωτικοῦ πόματος, δι' οὗ εἶτα φονεύεται ὁ Ἀνδρέας, ὅπως ὁ Γεννάρος ὑπὸ τῶν φαρμάκων τῆς μητρὸς αὐτοῦ Λουκρητίας Βοργίας ἐν τῷ δράματι τοῦ Οὐγώ. Ἰδίας μνείας ἄξιον τυγχάνει καὶ τὸ δευτερεύον πρόσωπον τοῦ Χαριβέρτου, καθόσον καταδεικνύει προφανῶς τὴν τέχνην, μεθ' ἧς ὁ Σαρδοῦ ἐκμεταλλεύεται τὴν μικρόνοιαν τοῦ Παρισιανοῦ αὐτοῦ κοινοῦ. Ὁ Χαριβέρτος ἐστὶ βάρβαρος Γαλά-

της ἐκ Λευκετίας*), ἀποσταλεὶς εἰς Βυζάντιον, ὅπως φέρῃ τῇ Αὐτοκρατείρᾳ τὴν ὠραιότεραν ξανθὴν φενάκην. Πᾶσαι αἱ γυναῖκες διαφλέγονται εὐθὺς ὑπὸ ἀκαθέκτου πάθους διὰ τὸν μεγάλωσιμον νέον μαχητὴν, ὅστις ἐμφανίζεται ὡς ἀληθῆς Παρισιανός. Ἡ ἐκδεδιτημένη τοῦ Βελισαρίου γυνὴ καὶ τῶν ἀνακτόρων Ἐφορος Ἀντωνίνα εἰσάγει αὐτὸν εἰς τὴν αὐλήν· ἀλλ' οὐδόλως ὑπὸ τῶν ἐκεῖ θαυμάτων ἐκπλησόμενος, ἐπιστρέφει εἰς τὴν Γαλίαν, καθ' ὃ ἀπορρίπτων τὴν ἐντολήν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅστις διατάττει αὐτὸν νὰ κατακερματίσῃ τοὺς ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ συνηγμένους καὶ μετανοοῦντας συνωμότητας, τοῦτο δὲ ἀφ' οὗ ὁ ἴδιος, μαχόμενος ἡρωϊκῶς παρὰ τὸν Βελισάριον, συνώθησεν αὐτοὺς ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ, ἐν ᾧ ὁ Αὐτοκράτωρ ἐκρύπτετο ἀνάνδρως εἰς τὰ ὑπόγεια τοῦ Παλατίου. Ἡ παρεισαγωγή τοῦ ὑπὲρ τὸ δέον ἵπποτικοῦ τούτου νέου Γαλάτου βασιζέται τοσοῦτον ἀδεξίως ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ἀλαζονείας, ὥστε ὀλιγίστην ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν εἰς κοινὸν ὁπωσοῦν ἀνεπτυγμένον.

(ἔπεται τὸ τέλος).

*) Lutèce, τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῶν Παρισίων.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ.

Τὰ εἰς τὸν διεθνῆ ταχυδρομικὸν σύνδεσμον ἀνήκοντα κράτη ἔσχον κατὰ τὸ ἔτος 1883 τὰ ἐπόμενα ἔσοδα. Αἱ ἠνωμένα πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς 220,570,812 φράγκ., ἡ Γερμανία 213,111,609, ἡ Μεγάλη Βρεταννία 182,524,000, ἡ Γαλλία 154,253,661, ἡ Πρωσία 60,944,488, ἡ Αὐστρία 47,876,630, ἡ Ἰταλία 32,660,886, αἱ ἀγγλικαὶ Ἰνδία 23,746,023, ἡ Οὐγγαρία 28,400,203, ἡ Ἑλβετία 17,106,436, ἡ Ἰσπανία 14,502,639, τὸ Βέλγιον 12,754,921, ἡ Ὀλλανδία 9,910,374, ἡ Ἰαπωνία 9,077,987, ἡ Σουηδία 7,886,100, ἡ Δανία 6,177,560, ἡ Ρωμανία 4,076,921, τὸ Μεξικὸν 3,615,398, τὸ Ἀλγέριον καὶ ὁ Τύνις 3,346,111, ἡ Πορτογαλία 3,018,868, ἡ Ἀργεντινὴ δημοκρατία 2,319,460, ἡ Αἴγυπτος 2,215,713, ἡ Χιλή 1,709,100, ἡ Ἑλλάς 904,822, ἡ Βουλγαρία 483,733, τὸ Λουξεμβούργον 445,585, ἡ Περσία 372,200. Ἐξ ὅλων ὅμως τούτων τῶν κρατῶν τὸ μέγιστον καθαρὸν κέρδος ἐκ τῶν ἐσόδων τούτων πορίζεται ἡ Γαλλία, ἥτις ἐκ τῶν 154¹/₄ ἑκατομ. φράγκ. δαπανᾷ ἐνιαυσίως μόλις περὶ τὰ 70 ἑκατομμύρια, διότι καὶ οἱ ταχυδρομικοὶ ὑπάλληλοι λαμβάνουσι μισθὸν σχετικῶς μετριώτερον, καὶ τὰ πλεῖστα ταχυδρομικὰ γραφεῖα θεωροῦνται μόνον ὡς θέσεις δευτερεύουσας ἔχουσας σημασίαν.

— Γιγάντιοι ἀληθῶς εἶνε αἱ πρόοδοι τοῦ ἐμπορίου κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ἀδιάνορον ἀφ' πανταχόθεν ἐκφράζονται καθ' ἑκάστην πικρὰ παράπονα περὶ τῆς στασιμότητος καὶ νεκρώσεως τῶν ἐμπορικῶν πράξεων καὶ ἐνεργειῶν. Καὶ ναὶ μὲν ἴσως δὲν δύναται τις ν' ἀρνηθῆ, ὅτι ἐν μέρει εἶνε δίκαια τὰ παράπονα ταῦτα, ἀλλ' ἀπέναντι τῶν ἐπομένων ἀριθμῶν πᾶς τις θ' ἀναγκασθῆ νὰ μὴ θεωρῆ καὶ νῦν τὰ πράγματα ὅπως ἦσαν πρὸ 10 ἢ 15 ἐτῶν. Τὰ ἔσοδα, ἅπερ οἱ αὐστρουγγρικοὶ σιδηρόδρομοι εἰσέπραξαν κατὰ τὸ ἔτος 1882 ἐκ διαμετακομισθέντων ἐμπορευμάτων ἀνήρχοντο εἰς 241,870,441 φιορινίων, ἅπερ τῷ 1883 ἀνῆλθον εἰς 244,860,421.

— Τὸ μῆκος τῶν γραμμῶν τῶν αὐστριακῶν σιδηροδρόμων κατέχει ἕκτασιν 20,848 χιλιομέτρων, ἄρα ὑπολογίζοντες τ'

ἀνωτέρω ἔσοδα κατὰ χιλιόμετρον εὐρίσκομεν ὅτι καθ' ἐν ἑκάστον τούτων εἰσπράχθησαν 11,601 φιορινίων. — Ἐπιβάτας μετέφερον οἱ σιδηρόδρομοι κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ὑπὲρ τὰ 55 καὶ ἡμισυ ἑκατομμύρια.

— Τὰ διὰ τοὺς σιδηροδρόμους χρέη τῆς Πρωσίας ἀνήρχοντο τὴν 1^{ην} Ἀπριλίου 1880 εἰς ἐν δισεκατομμύριον καὶ 500 ἑκατομμύρ. μαρκῶν, τὴν 1^{ην} Ἀπριλίου 1884 συνεποσώθησαν εἰς 3,107,785,185, τὴν δὲ πρώτην Ἀπριλίου 1886 ὑπολογίζεται ὅτι θ' ἀνέλθωσιν εἰς τὸ φοβερὸν ποσὸν τῶν 4 δισεκατομμυρίων.

— Ἐν τινι ἐσχάτως δημοσιευθεῖσῃ ἐκθέσει, ἐν ἣ γίνεται καὶ βραχεῖα τις ἱστορικὴ περιγραφὴ τῆς Τραπεζῆς τῆς Γαλλίας, ἀναγινώσκουμεν τὰς ἐξῆς περιέργους πληροφορίας. Τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον τῆς τραπέζης ταύτης ἀνέρχεται ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς 182,500,000 φράγκ., τὰ δὲ προνόμια αὐτῆς ἰσχύουσι μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1897. Ἡ ἀξία ἐκάστης μετοχῆς, ὀρισθεῖσα ἀρχῆθεν εἰς 1000 φράγκα, ἦτο κατὰ τὸ 1815 715 φράγκων, τῷ 1848 950 καὶ τῷ 1881 ἀνῆλθεν εἰς 6,807 φράγκ. ἡδὴ δὲ κυμαίνεται μεταξὺ 5000 καὶ 5200 φράγκ. Ἡ κυκλοφορία τῶν γραμματίων τῆς γαλλικῆς τραπέζης ἀντεστοίχει τῷ 1840 πρὸς 225 ἑκατομμύρ. φράγκ., τῷ 1860 ἀνῆλθεν εἰς 750 ἑκατομ. τῷ 1870 εἰς ἐν δισεκατομ. καὶ 150 ἑκατομμύρια, τῷ 1880 εἰς τὸ ποσὸν τῶν 2 δισεκατομ. καὶ 300 ἑκατομμυρίων καὶ τέλος τῷ 1884 εἰς 3,039 ἑκατομμύρ. Τὰ ἔσοδα τῆς Τραπεζῆς τῆς Γαλλίας ἀνέρχονται εἰς 12 ἑκατομ. φράγκ. ἐτησίως, ἐπλήρως δὲ τὸ καθίδρυμα τοῦτο εἰς τοκομερίδια τῷ μὲν 1848 30 φράγκ., τῷ δὲ 1871, 200 καὶ τῷ 1873 350 φράγκ.

— Ἐπ' ἐσχάτων ἡσυχολήθησαν ν' ἀνεύρωσι τὸ ποσὸν τῶν ἐπιστολῶν, αἵτινες καθ' ἑκάστον ἔτος ἀποστέλλονται ἀπὸ διαφόρων εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ὑπελόγησαν δὲ ὅτι ἡ δι' ἐπιστολῶν συγκοινωνία ἐκτελεῖται ἐνιαυσίως δι' 6,300 ἑκατομμυρίων ἐπιστολῶν, ἧτοι καθ' ἡμέραν διὰ 17 ἑκατομμυρίων. Ἐκ τούτων τὰ 65,3% (4,100 ἑκατομ-